Ügyiratszám: 741/P/2009-3.

Tisztelt […]!

Megkaptam beadványát, melyben a […] Kiadó Kft. adatkezelési gyakorlatát kifogásolja. Az ügyben a következő tájékoztatást adom.

Az elmúlt években az adatvédelmi biztos rendszeresen foglalkozott az áruküldők és a direkt marketing cégek adatkezelési tevékenységével. Ezen cégek adatkezelési tevékenységére vonatkozólag a törvényi hátteret elsősorban a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.), a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény (a továbbiakban: Grt.), a kutatás és közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről szóló 1995. évi CXIX. törvény (a továbbiakban Kkt.), illetve a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (a továbbiakban Nytv.) rendelkezései jelentik.

Az Avtv. 2. § 1. pontja szerint személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A konkrét panaszhoz kapcsolódóan megállapítható, hogy a név és lakcímadatok személyes adatnak minősülnek.

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése szerint személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy - törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben - helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

A konkrét ügyben először azt szükséges tisztázni, hogy a […] Kiadó Kft., mint közvetlen üzletszerző cég jogosult-e adatokat gyűjteni és milyen forrásból.

A Kkt. 3. § (1) bekezdése szerint „*a tudományos kutató, a közvélemény-kutató és a piackutató kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás céljából, valamint a közvetlen üzletszerző szerv kizárólag a kapcsolatfelvételi lista, illetve - a Grt. 6. §-ának (4) bekezdése szerinti esetben - az üzletszerzési lista összeállítása céljából, illetőleg az általuk az adatok kezelésére, átvételére megbízott szerv név- és lakcímadatot a következő forrásból gyűjthet, illetve használhat fel:*

a) annak az érintettnek az adata, akivel korábban az adatkezelő szerv kapcsolatban állt (ügyfél, támogató);

b) a jogszerűen nyilvánosságra hozatal céljából készített és nyilvánosságra hozott adatállományban, név- és címjegyzékben, valamint kiadványban - így különösen telefonkönyv, szaknévsor, statisztikai névjegyzék - szereplő adat, feltéve, ha az adatgyűjtéskor vagy az adategyeztetéskor az érintettet tájékoztatták az eredetitől eltérő célra történő adatfelhasználás lehetőségéről, illetőleg a letiltás jogáról;

c) más, ugyanazon tevékenységet végző személytől vagy szervtől adat átvételével, amennyiben az érintett az adat átadását az erről szóló előzetes tájékoztatás után nem kifogásolta, vagy tiltotta meg;

d) adat igénylésével a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Nytv.) hatálya alá tartozó nyilvántartásból az Nytv.-ben meghatározott feltételekkel, feltéve, hogy a polgár az adatainak kiadását nem tiltotta meg [Nytv. 2. § (1) bek.].”

Az idézett rendelkezések alapján elmondható, hogy a […] Kft. jogosult gyűjteni a személyes adatokat a fenti forrásokból. Az előadottak alapján a személyes adatok beszerzése tehát jogszerűnek minősíthető, hiszen az említett paragrafus d) pontja kimondja a Központi Nyilvántartásból való adatgyűjtés lehetőségét.

A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (a továbbiakban: Hivatal) direkt marketinggel foglakozó cégnek – kapcsolatfelvétel céljából – név- és lakcímadatokat adhat ki, feltéve,

hogy a polgár adatainak kiadását nem tiltotta le. A közvetlen üzletszerzést szolgáló lista összeállításához a direkt-marketinggel foglalkozó cégek a Központi Nyilvántartásból kizárólag a következő szempontok szerinti megoszlásban igényelhetnek adatokat: lakcím, nem, családi állapot, valamint születési hely és idő. Mindennek feltétele, hogy a kérelmező megfelelően igazolja direkt-marketing tevékenység végzésére, illetőleg az adatigénylésre való jogosultságát. [Nyt. 19. §. (1) bek. d) pont, (2) bek. c) pont, ill. (3) bek., valamint Kkt. 4. §. (1) bek. c) pont és (2) bek.]

Az Alkotmánybíróság is megerősítette a 876/B/1996 AB határozatban, hogy a Központi Nyilvántartás adatkiadására vonatkozó törvényi rendelkezések nem alkotmányellenesek.

A fent hivatkozott törvények lehetőséget adnak arra, hogy a közvetlen üzletszerzéssel foglalkozó szervezetek - direkt marketing cégek – név és lakcímadatokat vehessenek át az Nytv. hatálya alá tartozó állami nyilvántartásokból, és az adatokat arra használják fel, hogy ajánlattétel céljából megkeressék az állampolgárokat, az ő jövőbeni ügyfeleiket.

Az adatok két célra használhatók fel jogszerűen. A közvetlen üzletszerző az előzőekben ismertetett forrásokból származó személyes adatokból ún. „kapcsolatfelvételi listát” képezhet, amely – mint neve is mutatja – csak az érintettekkel való kapcsolatfelvételt szolgálja. Vagyis az adatok alapján az érintetteket a cég megkeresheti, és kérhet hozzájárulást ahhoz, hogy a későbbiekben reklámot is küldhessen, az első, hozzájárulást kérő levél azonban semmilyen reklámot nem tartalmazhat.

Eltérő szabályok vonatkoznak a közvetlen üzletszerzési listára: az ilyen listán szereplő érintettek adatai ugyanis felhasználhatók arra, hogy számukra a cég reklámot is küldjön. A közvetlen üzletszerzési listán elsősorban azon érintettek adatai szerepelnek, akik hozzájárultak a reklám küldéséhez, lehetőség van azonban arra is, hogy az adatok közvetlenül erre a listára kerüljenek, előzetes hozzájárulás nélkül.

A 2008. szeptember 1-én hatályba lépett új reklámtörvény szabályai alapján alapvetően csak akkor küldhető reklám közvetlen üzletszerzés céljából, ha a küldéshez az érintett előzetesen egyértelműen kifejezetten hozzájárult. A törvény azonban a direkt marketing küldemények egy részével kapcsolatban kivételt állapít meg, ugyanis a Grt. 6. § (4) bekezdése a következőket mondja ki: *„A postáról szóló 2003. évi CI. törvényben meghatározott címzett reklámküldeményben reklám természetes személy mint a reklám címzettje részére közvetlen üzletszerzés útján a címzett előzetes és kifejezett hozzájárulásának hiányában is küldhető, a reklámozó és a reklámszolgáltató azonban köteles biztosítani, hogy a reklám címzettje a reklám küldését bármikor ingyenesen és korlátozás nélkül megtilthassa. Megtiltás esetén az érintett személy részére reklám közvetlen üzletszerzés útján a továbbiakban nem küldhető.”*

A postáról szóló törvény meghatározása szerint „*címzett reklámküldemény a kizárólag hirdetést, üzletszerzési vagy reklámanyagot tartalmazó, külön jogszabály alapján nagy számúnak minősített címzetti körnek szóló olyan postai küldemény, amely - a címzett neve, címe és azonosító száma, valamint az üzenet jellegét nem módosító egyéb adatok kivételével - azonos tartalmú.”*

A fenti rendelkezésben hivatkozott külön jogszabály a postai szolgáltatások ellátásáról és minőségi követelményeiről szóló a 79/2004. (IV. 19.) Korm. rendelet. E rendelet 3. § (3) bekezdése szerint: *„Címzett reklámküldemény vonatkozásában nagy számúnak minősül a címzetti kör, ha a feladó egyszerre legalább 500 darab azonos küldeményt ad fel.”*

A fentiek alapján megállapítható, hogy az 500 darab feletti, azonos tartalmú direkt marketing küldemény kiküldéséhez nem szükséges az érintett hozzájárulása, azonban a reklámozó és a reklámszolgáltató köteles egyértelműen és szembetűnően tájékoztatni a címzettet arról a címről és egyéb elérhetőségről, ahol az ilyen reklámok részére történő közléséhez való hozzájáruló nyilatkozatának visszavonása, illetve a reklám küldésének megtiltása iránti igényét bejelentheti, továbbá ebből a célból a reklámküldeménynek tartalmaznia kell a lemondást lehetővé tevő, postai úton címzett, térítésmentesen feladható és könyvelt küldeményként, igazolható módon kézbesített válaszlevelet. [Grt. 6. § (7) bekezdés]

Fontos kiemelni, hogy a közérdek nélküli adatkezelésről lévén szó, a polgárnak, azaz Önnek is lehetősége van az Nytv. alapján arra, hogy a Hivatalnál adatai ilyen célú kiadását megtiltsa. A letiltást követően a nyilvántartás szerve az adatokat nem adhatja ki. (lásd Nytv. 19. § (4) a) pontja) Az Nytv. 19. § (4) bekezdése szerint a nyilvántartás szerve - amennyiben név- és lakcímadatokat a letiltást megelőző hat hónapon belül az (1) bekezdés d) pontja alapján szolgáltatott - köteles az érintett közvetlen üzletszerző szervet az adatletiltásról haladéktalanul értesíteni.

A fentiekből következően, amennyiben Ön nem tiltatta le az adatait, akkor a reklámot küldő cégek jogszerűen szerezték meg azokat. A jelenlegi szabályozás csak úgy teszi lehetővé az érintett előzetes hozzájárulása nélküli adatszerzést, hogy azt azzal a garanciális elemmel ellensúlyozza, miszerint az érintett tájékoztatást kap adatai kezelésének körülményeiről, valamint biztosított számára adatai kezelésének megtiltása, továbbá a küldemény tartalmazza az előírásnak megfelelő válaszlevelet. Amennyiben a közvetlen üzletszerző cég ezt a tájékoztatást nem adja meg, adatkezelése jogellenesnek minősül.

Továbbá tájékoztatom Önt, hogy az Ön személyes adatainak jogszerű megszerzése – az előbbiekben említett törvényi rendelkezésnek megfelelően (Nytv. 2. §. (1) bekezdés b) pont) – nemcsak a Hivataltól történhet, hanem úgy is, hogy a közvetlen üzletszerző cég a kapcsolatfelvétel céljából a név- és lakcímadatot a jogszerűen nyilvánosságra hozatal céljából készített és nyilvánosságra hozott adatállományból, név- és címjegyzékből, valamint kiadványból, így különösen telefonkönyvből, szaknévsorból, statisztikai névjegyzékből gyűjti és használja fel. Ennek feltétele, hogy az adatgyűjtéskor vagy az adategyeztetéskor az érintettet tájékoztassák az eredetitől eltérő célra történő adatfelhasználás lehetőségéről, illetőleg a letiltás jogáról. (lásd Kkt. 3. § (1) bek. b) pont)

Végezetül szeretném felhívni a figyelmét arra, hogy az ismertetett szabályok 2008. szeptember 1-én léptek hatályba. Ezt megelőzően a Kkt. nem tett különbséget kapcsolatfelvételi és közvetlen üzletszerzési lista között, vagyis az említett négy adatforrásból – így a személyi adat- és lakcímnyilvántartásból, valamint nyilvános adatállományokból – származó adatok közvetlen üzletszerzési célra felhasználhatóak voltak. Mindezek mellett a törvény egy átmeneti időszakban (2009. május 31-ig) lehetővé teszi, hogy a közvetlen üzletszerző a törvény hatályba lépésekor meglévő listáján szereplő személyek számára reklámot küldjön. Ez az engedmény azonban csak a szeptember 1. előtt, a korábbi szabályok alapján jogszerűen létrehozott listára vonatkozik, és csak 2009. május 31-ig jelent engedményt. Az egyéb garanciális szabályok természetesen ezekben az esetekben is érvényesülnek, vagyis az érintetteket az adatkezelésről tájékoztatni kell, és kérésre kötelező az adatok törlése is.

A fentiekre és arra való tekintettel, hogy a jövőben a direkt marketing cégek reklámkiadványai elkerüljék az Ön postaládáját, azt javaslom Önnek, hogy keresse meg a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatalát, vagy a lakóhelye szerint illetékes jegyzőt (okmányirodát), valamint amennyiben rendelkezik vezetékes és mobil telefon szolgáltatással a szolgáltatóját, amelyeknél személyi adatai közvetlen üzletszerzési céllal való kiadását térítésmentesen letilthatja.

A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala címe:

Budapest

Balázs Béla út 35.

1094

Mivel az Ön neve, lakcíme már szerepel áruküldő cég listáján, ezért az adatokat nem elég a jegyzőnél, illetve a Hivatalnál letiltani, hanem azt az adott cégnél is kezdeményeznie kell.

Végezetül tájékoztatom, hogy a Grt. 43. § (4) bekezdése szerint a közvetlen üzletszerző szerv az érintett személynek az e törvény hatálybalépését követő első alkalommal történő megkeresése során, de legkésőbb 2009. május 31-ig köteles volt a közvetlen üzletszerzési listán szereplő érintett természetes személyeket tájékoztatni a postai címzett reklámküldemények küldése megtiltásának lehetőségéről.

A személyes adatok védelmével és a közérdekű adatok nyilvánosságával kapcsolatos kérdéseivel továbbra is forduljon hozzám bizalommal.

Budapest, 2009. november 15.

Üdvözlettel:

Dr. Jóri András